

Dokument ze zasedání

A9-0269/2023

20.9.2023

ZPRÁVA

o uvolnění prostředků z Fondu solidarity Evropské unie na poskytnutí pomoci Rumunsku a Itálii v souvislosti s přírodními katastrofami v roce 2022 a Turecku v souvislosti se zemětřeseními v únoru 2023 (COM(2023)0381 – C9-0318/2023 – 2023/0297(BUD))

Rozpočtový výbor

Zpravodajka: Katalin Cseh

OBSAH

	Strana
NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU	3
PŘÍLOHA: ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY,	6
VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....	8
INFORMACE O PŘIJETÍ V PŘÍSLUŠNÉM VÝBORU	11
JMENOVIÉ KONEČNÉ HLASOVÁNÍ V PŘÍSLUŠNÉM VÝBORU	12

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o uvolnění prostředků z Fondu solidarity Evropské unie na poskytnutí pomoci Rumunsku a Itálii v souvislosti s přírodními katastrofami v roce 2022 a Turecku v souvislosti se zemětřeseními v únoru 2023

(COM(2023)0381 – C9-0318/2023 – 2023/0297(BUD))

Evropský parlament,

- s ohledem na návrh Komise předložený Evropskému parlamentu a Radě (COM(2023)381 – C9-0318/2023),
- s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 2012/2002 ze dne 11. listopadu 2002 o zřízení Fondu solidarity Evropské unie¹,
- s ohledem na nařízení Rady (EU, Euratom) č. 2020/2093 ze dne 17. prosince 2020, kterým se stanoví víceletý finanční rámec na období 2021–2027², a zejména na článek 9 tohoto nařízení,
- s ohledem na interinstitucionální dohodu ze dne 16. prosince 2020 mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou komisí o rozpočtové kázní, spolupráci v rozpočtových záležitostech a řádném finančním řízení, jakož i o nových vlastních zdrojích, včetně plánu zavádění nových vlastních zdrojů³, a zejména na článek 10 této dohody,
- s ohledem na zvláštní zprávu Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) s názvem „Globální oteplení o 1,5°C“, jeho zvláštní zprávu o změně klimatu a půdě a zvláštní zprávu o oceánech a kryosféře v měnícím se klimatu,
- s ohledem na dohodu přijatou dne 12. prosince 2015 na 21. zasedání konference smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (COP21) v Paříži (dále jen „Pařížská dohoda“),
- s ohledem na své usnesení ze dne 18. května 2021 o přezkumu Fondu solidarity Evropské unie⁴,
- s ohledem na své usnesení ze dne 15. prosince 2022 k navýšení víceletého finančního rámce na období 2021–2027: odolný rozpočet EU připravený na nové výzvy⁵,
- s ohledem na zprávu Rozpočtového výboru (A9-0269/2023),

¹ Úř. věst. L 311, 14.11.2002, s. 3.

² Úř. věst. L 433 I, 22.12.2020, s. 11.

³ Úř. věst. L 433 I, 22.12.2020, s. 28.

⁴ Úř. věst. C 15, 12.1.2022, s. 2.

⁵ Úř. věst. C 177, 17.5.2023, s. 115.

- A. vzhledem k tomu, že středoitalské regiony zasáhly ve dnech 15. až 17. září 2022 přívalové povodně a záplavy, které podle odhadů italských orgánů způsobily škody ve výši 837,56 milionu EUR;
- B. vzhledem k tomu, že jihovýchod Rumunska zasáhlo na přelomu června a července roku 2022 velké sucho, které podle odhadu rumunských orgánů způsobilo škody ve výši 1,31 miliardy EUR;
- C. vzhledem k tomu, že region Kahramanmaraş v jižním Turecku zasáhla dne 6. února 2023 dvě silná zemětřesení o síle 7,8 M_w a 7,5 M_w ⁶ a další silné zemětřesení o síle 6,3 M_w zasáhlo dne 20. února 2023 region Hatay a že celkové přímé škody se podle Komise vyšplhaly na 78,8 miliard EUR,
1. vyjadřuje nejhlubší solidaritu se všemi oběťmi, jejich rodinami a se všemi osobami zasaženými suchem v Rumunsku, ničivými povodněmi v Itálii a zemětřeseními v Turecku a dále pak s celostátními, regionálními a místními orgány a nevládními organizacemi, které se podílejí na poskytování pomoci;
 2. vítá rozhodnutí jako hmatatelný a viditelný projev solidarity EU s jejími občany a s regiony v postižených oblastech v Rumunsku, Itálii a Turecku; připomíná význam komunikace s veřejností o hmatatelných výhodách, které Fond solidarity Evropské unie (EUSF) přináší, aby se dále zvýšila důvěra občanů v nástroje a programy Unie; vyzývá Komisi a členské státy, aby zintenzivnily komunikaci s veřejností za účelem zlepšení jejího povědomí o pomoci financované z prostředků EUSF;
 3. poukazuje na nárůst počtu závažných a ničivých přírodních katastrof v Evropě; zdůrazňuje, že v důsledku změny klimatu budou extrémní povětrnostní podmínky vedoucí k mimořádným událostem, jako ty, jichž jsme byli svědky v Rumunsku a Itálii, čím dál intenzivnější a častější; zdůrazňuje, že EUSF pouze řeší následky katastrof a že změna klimatu především vyžaduje preventivní politiku v souladu s mezinárodními závazky Unie a se Zelenou dohodou pro Evropu; naléhavě proto vyzývá Unii, aby posílila své úsilí v boji proti změně klimatu na unijní i globální úrovni; vyzývá v této souvislosti k revizi nařízení (ES) č. 2012/2002 a nařízení (EU, Euratom) 2020/2093, aby bylo možné lépe stanovit, kolik z prostředků z EUSF, jejichž objem je omezený, lze přidělit členským státům a kolik třetím zemím;
 4. zdůrazňuje, že Rezerva na solidaritu a pomoc při mimořádných událostech (SEAR) je neustále vyčerpaná, a nelze ji tak dostatečně využívat ke kompenzaci důsledků člověkem způsobených a přírodních katastrof, zejména katastrof souvisejících se změnou klimatu; zdůrazňuje, že tyto finanční prostředky k pokrytí potřeb oblastí postižených přírodními katastrofami nepostačují; klade si zásadní otázku, zda je EUSF adekvátně přizpůsoben budoucím důsledkům změny klimatu; vyjadřuje politování nad tím, že maximální částka, která je k dispozici pro takové uvolnění prostředků z EUSF je mnohem nižší než potenciální výše podpory, která by mohla být poskytnuta; opakuje, že by měly být zásadně navýšeny dostupné zdroje EUSF v rámci přezkumu víceletého finančního rámce v polovině období; naléhavě vyzývá Komisi, aby navýšila rozpočet rezervy na solidaritu a pomoc při mimořádných událostech a podstatně posílila roční rozpočet EUSF, aby mohl odpovídajícím způsobem reagovat na větší intenzitu

⁶ M_w je stupeň RichtEROVY seismické stupnice nebo škály momentového magnitudy.

přírodních katastrof v Unii a poskytovat konkrétní podporu členským státům, které jsou jimi postiženy, s ohledem na rozsah a opakující se výskyt těchto mimořádných událostí, zejména mimořádných událostí souvisejících se změnou klimatu;

5. naléhavě vyzývá Komisi, aby předložila model pro rychlejší a včasné uvolnění prostředků z EUSF, včetně vyřizování žádostí, aby příslušné orgány mohly co nejdříve řešit potřeby obnovy; připomíná, že by přidělování, správa a využívání příspěvků z EUSF měly být co nejvíce transparentní a že by tyto příspěvky měly být využívány v souladu se zásadami řádného finančního řízení; zdůrazňuje, že je naléhavě nutné uvolnit finanční prostředky z EUSF, má-li se pomoc dostat k postiženým regionům včas a má-li být na dotčené operace poskytnuta nezbytná pomoc požadovaná členskými státy, např. na obnovu infrastruktury, na záchranné služby včetně požárních zásahů, na obnovu postižených zemědělských oblastí a zásobování vodou;
6. schvaluje rozhodnutí uvedené v příloze k tomuto usnesení;
7. pověřuje svou předsedkyni, aby podepsala toto rozhodnutí společně s předsedou Rady a aby zajistila jeho zveřejnění v *Úředním věstníku Evropské unie*;
8. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení včetně přílohy Radě a Komisi.

PŘÍLOHA: ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY,

o uvolnění prostředků z Fondu solidarity Evropské unie na poskytnutí pomoci Rumunsku a Itálii v souvislosti s přírodními katastrofami v roce 2022 a Turecku v souvislosti se zemětřeseními v únoru 2023

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie,

s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 2012/2002 ze dne 11. listopadu 2002 o zřízení Fondu solidarity Evropské unie¹, a zejména na čl. 4 odst. 3 tohoto nařízení,

s ohledem na interinstitucionální dohodu ze dne 16. prosince 2020 mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí o rozpočtové kázní, spolupráci v rozpočtových záležitostech a řádném finančním řízení, jakož i o nových vlastních zdrojích, včetně plánu zavádění nových vlastních zdrojů², a zejména na bod 10 této dohody,

s ohledem na návrh Evropské komise,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Cílem Fondu solidarity Evropské unie (dále jen „fond“) je umožnit Unii rychle, účinně a pružně reagovat na mimořádné situace a projevit solidaritu s obyvatelstvem oblastí postižených závažnými či regionálními přírodními katastrofami nebo závažným ohrožením veřejného zdraví.
- (2) Výše fondu nesmí přesáhnout maximální částky uvedené v článku 9 nařízení Rady (EU, Euratom) č. 2020/2093³.
- (3) Dne 6. září 2022 podalo Rumunsko žádost o uvolnění prostředků z fondu v souvislosti se suchem v létě 2022.
- (4) Dne 8. prosince 2022 podala Itálie žádost o uvolnění prostředků z fondu v souvislosti s povodněmi v regionu Marche v září 2022.
- (5) Dne 20. dubna 2023 podalo Turecko žádost o uvolnění prostředků z fondu v souvislosti se zemětřesením v únoru 2023.
- (6) Výše uvedené žádosti splňují požadavky pro poskytnutí finančního příspěvku z fondu, jež jsou stanoveny v článku 4 nařízení (ES) č. 2012/2002.
- (7) Z fondu by proto měly být uvolněny prostředky na finanční příspěvek Rumunsku, Itálii a Turecku.
- (8) Aby byla doba potřebná pro uvolnění prostředků z fondu co nejkratší, mělo by být toto rozhodnutí použitelné ode dne jeho přijetí,

¹ Úř. věst. L 311, 14.11.2002, s. 3.

² Úř. věst. L 433I, 22.12.2020, s. 28.

³ Nařízení Rady (EU, Euratom) 2020/2093 ze dne 17. prosince 2020, kterým se stanoví víceletý finanční rámec na období 2021–2027 (Úř. věst. L 433I, 22.12.2020, s. 11).

PŘIJALY TOTO ROZHODNUTÍ:

Článek 1

V rámci souhrnného rozpočtu Unie na rozpočtový rok 2023 se z Fondu solidarity Evropské unie uvolňují následující částky v prostředcích na závazky i v prostředcích na platby v souvislosti s přírodními katastrofami:

- a) Rumunsku se poskytuje částka ve výši 33 895 935 EUR v souvislosti se suchem v létě 2022;
- b) Itálii se poskytuje částka ve výši 20 939 095 EUR v souvislosti s povodněmi v regionu Marche v září 2022;
- c) Turecku se poskytuje částka ve výši 400 000 000 EUR v souvislosti se zemětřeseními v únoru 2023.

Článek 2

Toto rozhodnutí vstupuje v platnost dnem vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie.

Použije se ode dne [*datum přijetí tohoto rozhodnutí*]*.

V ... dne

Za Evropský parlament
předsedkyně

Za Radu
předseda

* Datum vloží Evropský parlament před vyhlášením v Úředním věstníku.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Komise navrhuje uvolnit prostředky z Fondu solidarity Evropské unie (EUSF) pro zajištění finanční pomoci v celkové výši 454 835 030 EUR v souvislosti s přírodními katastrofami, k nimž došlo v Rumunsku a Itálii v roce 2022 a v Turecku v roce 2023.

Rumunsko – závažná katastrofa: sucho

Počínaje březnem 2022 zasáhlo jihovýchodní část Rumunska obzvláště silné sucho. Toto sucho a dvě po sobě jdoucí vlny veder na přelomu června a července 2022 měly negativní vliv na plodiny. Srážky přišly příliš pozdě na to, aby stres pro vegetaci a plodiny vyrovnaly a zmírnily. V důsledku vlhčího a chladnějšího počasí na přelomu srpna a září toto horké a suché období na podzim ustoupilo. Rumunsko bylo v roce 2022 také jednou ze zemí nejvíce postižených přírodními požáry. Podle údajů Evropského informačního systému o lesních požárech (EFFIS) shořelo přibližně 163 536 hektarů lesa. V roce 2022 se požáry v Rumunsku soustředily především do dvou oblastí, a to do západní části země, kde byly nejvíce zasaženy lesy a křovinaté porosty přechodového pásma, a do delty Dunaje na východě země, kde došlo k velkému počtu rozsáhlých požárů.

Rumunské orgány odhadují celkové přímé škody způsobené touto katastrofou na 1,31 miliardy EUR. Tato částka překračuje hranici „závažné přírodní katastrofy“ pro Rumunsko ve výši 0,6 % hrubého národního důchodu (HND), která v roce 2022 činila 1 290,495 milionu EUR. Zmíněná katastrofa tedy naplňuje znaky „závažné přírodní katastrofy“ podle čl. 2 odst. 2 nařízení.

Itálie – regionální katastrofa: povodně v regionu Marche

Ve dnech 15. až 17. září 2022 byly středoitalské regiony zasaženy intenzivními srážkami, které vedly k přívalovým povodním a záplavám. Bouřkové buňky, které se vytvořily na umbrijské straně Apenin, zasáhly zejména horskou oblast Marche a nakonec 15. září vyústily v intenzivní a lokální bouřky s výraznými úhrny srážek. V důsledku tohoto extrémního meteorologického jevu došlo v provinciích Pesaro-Urbino, Ancona a Macerata k záplavám a erozi podél hlavních toků i jejich přítoků, což vedlo ke zničení nebo poškození infrastruktury, rozsáhlým záplavám v záplavovém území a škodám na veřejných i soukromých budovách a majetku. Tři řeky se také vylily z břehů a zaplavily okolní oblasti. Celková plocha postižená tímto extrémním meteorologickým jevem představuje 43 % celkové rozlohy regionu Marche. Důsledky této události byly dramatické. Kromě rozsáhlých hospodářských ztrát přišlo o život dvanáct lidí.

Italské orgány odhadují celkové přímé škody způsobené touto katastrofou na 837,56 milionu EUR. Tato částka představuje 1,98 % HDP regionu Marche a přesahuje platnou prahovou hodnotu pro „regionální katastrofu“ ve výši 1,5 % HDP regionu, která v roce 2022 činila 635,88 milionu EUR. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem lze katastrofu považovat za „regionální přírodní katastrofu“.

Turecko – závažná katastrofa: zemětřesení

Dne 6. února 2023 došlo ke dvěma silným zemětřesením o síle 7,8 M_w a 7,5 M_w ⁴, která zasáhla jižní Turecko v oblasti Kahramanmaraş (blízko hranic se severní Sýrií). Zemětřesení o síle 7,8 M_w , k němuž došlo 6. února, je nejsilnějším zemětřesením v Turecku od zemětřesení v Erzincanu v roce 1939 o stejné síle a po zemětřesení v severní Anadolii v roce 1668 druhým nejsilnějším zaznamenaným v historii země. V důsledku těchto dvou zemětřesení přišlo o život více než 50 tisíc lidí a v jedenácti provinciích byly způsobeny značné materiální škody. Podle odhadu škod byl poškozen téměř milion budov, z nichž přibližně 280 000 se zřítilo nebo utrpělo vážné škody. Zemětřesení vážně poškodilo silniční, železniční, komunikační, energetické a vodohospodářské sítě a sítě pro dodávky zemního plynu. Podle odhadů bylo postiženo 14 milionů lidí, což představuje 16 % obyvatel Turecka. Dne 20. února 2023 došlo k dalšímu silnému zemětřesení o síle 6,3 M_w , které zasáhlo oblast Hatay. Seismická sekvence byla výsledkem mělkého zlomu s horizontálním posunem.

Turecké orgány odhadují celkové přímé škody způsobené touto katastrofou na 81,7 miliardy EUR. Komise schválila částku 78,8 miliardy EUR jako pravděpodobnou celkovou přímou škodu. Tato částka překračuje platnou prahovou hodnotu „závažné přírodní katastrofy“ pro Turecko ve výši 3 000 milionů EUR v cenách roku 2011, což odpovídá 3 804,725 milionu EUR v běžných cenách v roce 2023. Zmíněná katastrofa tedy naplňuje znaky „závažné přírodní katastrofy“ podle čl. 2 odst. 2 nařízení.

Závěry

Metodika výpočtu pomoci byla stanovena ve výroční zprávě EUSF (2002–2003) a schválena Radou a Evropským parlamentem. Komise proto navrhuje rozpočtovému orgánu, aby pro Rumunsko a Itálii uvolnil tyto částky:

Členské státy	Zařazení katastrofy	Celkové přímé škody (v EUR)	Prahové hodnoty pro regionální katastrofy (v EUR)	Prahové hodnoty pro závažné katastrofy (v EUR)	2,5 % celkových přímých škod (až do limitu pro závažné katastrofy) (v EUR)	6 % přímých škod nad úrovní prahové hodnoty (v EUR)	Celková výše navrhané pomoci (v EUR)
Rumunsko – sucho	Závažná (ustanovení čl. 2 odst. 2)	1 317 721 000	Nepoužije se	1 290 495 000	32 262 375	1 633 560	33 895 935
Itálie – záplavy	Regionální úroveň (ustanovení čl. 2 odst. 3)	837 563 818	635 880 000	Nepoužije se	20 939 095	Nepoužije se	20 939 095
CELKEM							54 835 030

V souladu s čl. 9 odst. 2 nařízení o VFR činí celková maximální roční částka rezervy na solidaritu a pomoc při mimořádných událostech 1 200 000 000 EUR v cenách roku 2018 nebo 1 324 897 000 EUR v běžných cenách. Ustanovení čl. 9 odst. 4 nařízení o VFR stanoví, že 25 % z celkového ročního přidělu z rezervy na solidaritu a pomoc při mimořádných událostech (331 224 250 EUR v běžných cenách roku 2023) bude možno použít na všechny složky rezervy na solidaritu a pomoc při mimořádných událostech od 1. října. V souladu s čl. 9 odst. 4 nařízení o VFR činí maximální částka, kterou lze z fondu EUSF uvolnit, 50 %

⁴ M_w je stupeň RichtEROVY seismické stupnice nebo škály momentového magnitudy.

celkového přidělu z rezervy na solidaritu a pomoc při mimořádných událostech po odečtení výše uvedených 25 %.

Maximální částka, kterou může fond EUSF v této fázi uvolnit z přidělu na rok 2023 z rezervy na solidaritu a pomoc při mimořádných událostech, proto činí 496 836 375 EUR. V souladu s čl. 4a odst. 4 nařízení o fondu EUSF byla částka 50 000 000 EUR již zahrnuta do souhrnného rozpočtu na rok 2023 na úhradu případných budoucích záloh.

Částka, která je k dispozici v rámci fondu EUSF na rok 2023:	
Celkový roční přiděl z rezervy na solidaritu a pomoc při mimořádných událostech na rok 2023	1 324 897 000
Roční přiděl z rezervy na solidaritu a pomoc při mimořádných událostech na rok 2023 vyčleněný pro EUSF	496 836 375
- - Částka, která má být uvolněna pro Rumunsko a Itálii	- 54 835 030
Zbývající částka, která má být uvolněna (včetně 50 milionů EUR zapsaných do rozpočtu v souladu s čl. 4a odst. 4 nařízení o fondu EUSF)	442 001 345

Pokud jde o žádost Turecka, použije se stejná metodika výpočtu podpory z fondu EUSF, jaká byla stanovena ve výroční zprávě fondu EUSF za období 2002–2003 a kterou přijaly Evropský parlament a Rada.

	<i>Zařazení katastrofy</i>	<i>Celkové přímé škody (v EUR)</i>	<i>Prahová hodnota pro závažnou přírodní katastrofu (v EUR)</i>	<i>2,5 % celkových přímých škod do výše stropu (v EUR)</i>	<i>6 % přímých škod nad úroveň prahové hodnoty (v EUR)</i>	<i>Potenciální výše podpory (v EUR)</i>	<i>Celková výše navrhované pomoci (EUR)</i>
Turecko – zemětřesení	<i>Závažná (ustanovení čl. 2 odst. 2)</i>	78 799 164 182	3 804 725 000	95 118 125	4 499 666 351	4 594 784 476	400 000 000

Výpočet potenciální podpory z fondu EUSF pro Turecko vede k částce, která v této fázi přesahuje rozpočtové možnosti. Komise navrhuje uvolnit prostředky z fondu EUSF pro Turecko v souladu s předpokládanou výší podpory z fondu EUSF v rámci závazku Komise na mezinárodní dárcovské konferenci dne 20. března 2023, která činí 400 milionů EUR. Po tomto uvolnění bude zbývající částka činit 42 001 345 EUR.

Zpravodajka doporučuje urychleně schválit rozhodnutí navržené Komisí tvořící přílohu této zprávy, čímž se neprodleně uvolní uvedené částky, jakožto výraz evropské solidarity s Rumunskem, Itálií a Tureckem. Zpravodajka vyzývá Komisi, aby byl tento finanční příspěvek poskytnut co nejrychleji.

INFORMACE O PŘIJETÍ V PŘÍSLUŠNÉM VÝBORU

Datum přijetí	20.9.2023
Výsledek konečného hlasování	+ : 26 - : 1 0 : 2
Členové přítomní při konečném hlasování	Rasmus Andresen, Pietro Bartolo, Olivier Chastel, David Cormand, Pascal Durand, Eider Gardiazabal Rubial, Alexandra Geese, Vlad Gheorghe, Valérie Hayer, Eero Heinäluoma, Monika Hohlmeier, Moritz Körner, Joachim Kuhs, Margarida Marques, Victor Negrescu, Dimitrios Papadimoulis, Karlo Ressler, Bogdan Rzońca, Eleni Stavrou, Nils Torvalds, Nils Ušakovs
Náhradníci přítomní při konečném hlasování	Anna-Michelle Asimakopoulou, Martin Hojsík, Jan Olbrycht, Grzegorz Tobiszowski
Náhradníci (čl. 209 odst. 7) přítomní při konečném hlasování	Asim Ademov, Estrella Durá Ferrandis, Daniel Freund, Ralf Seekatz

JMENOVITÉ KONEČNÉ HLASOVÁNÍ V PŘÍSLUŠNÉM VÝBORU

26	+
ECR	Bogdan Rzońca, Grzegorz Tobiszowski
PPE	Asim Ademov, Anna-Michelle Asimakopoulou, Monika Hohlmeier, Jan Olbrycht, Karlo Ressler, Ralf Seekatz
Renew	Olivier Chastel, Vlad Gheorghe, Valérie Hayer, Martin Hojsík, Nils Torvalds
S&D	Pietro Bartolo, Estrella Durá Ferrandis, Pascal Durand, Eider Gardiazabal Rubial, Eero Heinäluoma, Margarida Marques, Victor Negrescu, Nils Ušakovs
The Left	Dimitrios Papadimoulis
Verts/ALE	Rasmus Andresen, David Cormand, Daniel Freund, Alexandra Geese

1	-
Renew	Moritz Körner

2	0
ID	Joachim Kuhs
PPE	Eleni Stavrou

Význam zkratek:

+ : pro

- : proti

0 : zdrželi se